

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти

Legal horizons

ВИПУСК 21 (34)

Суми – 2020

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2020.i21.p127>

СЛІДИ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ ЗАСУДЖЕНИМИ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Шевченко Юлія Андріївна,
Інститут прокуратури і кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник:
Харитонова Олена Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права №1,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Дана стаття присвячена аналізу чинного законодавства України, а також судової практики у розрізі необхідності внесення відомостей у декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а саме графу «Фінансові зобов'язання», у вигляді поручительства та проблематики надання кримінально-правової оцінки у контексті можливості кваліфікації діяння за статтею 366-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Вказана проблематика на сьогоднішній день набуває статусу виключної правової проблеми у зв'язку з відсутністю єдиної правозастосовної практики, а тому потребує розгляду з теоретичної та практичної точки зору. У зв'язку з цим, у статті детальну увагу приділено аналізу окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», розгляду складу злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України, також розгляду судової практики Європейського суду з прав людини, Верховного суду, Конституційного суду України, апеляційних та місцевих судів. Значна увага автора зосереджена на розгляді поняття, правової природи та загалом інституту поруки. При цьому авторка дослідила вказану вище проблематику через призму захисту прав людини, виходячи з розуміння сутності принципу правової визначеності, що є складовою концепції верховенства права. У висновках подано пропозиції щодо вдосконалення поставленої авторкою проблематики шляхом внесення змін до національного антикорупційного законодавства для того, щоб уможливити застосування останнього при кваліфікації діяння, передбаченого статтею 366-1 КК України, у вигляді невнесення відомостей до графи «Фінансові зобов'язання» декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування щодо наявності поручительства. Зокрема, авторка наголосила, що постановка норми, яка надає визначення поняття «фінансові зобов'язання», табує її правозастосування у контексті кваліфікації складу злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України у зв'язку з відсутністю юридичної визначеності, внаслідок чого унеможливорюється збереження принципу верховенства права, а відтак апріорі порушуватимуться права і свободи людини.

Ключові слова: електронні декларації, порука, кримінальна відповідальність, права людини, фінансові зобов'язання, корупція, електронне декларування, декларація осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Shevchenko Yu.A. Consideration of the bail concept as a component of a financial liability in the understanding of the law of Ukraine "on the prevention of corruption" when solving a question on qualification the actions in accordance with article 366-1 of the criminal code of Ukraine. This

article is devoted to the analysis of the current legislation of Ukraine, as well as judicial practice in the context of the need to enter information in the declaration of a person authorized to perform the functions of the state or local government, namely the column "Financial Liabilities", in the form of surety, and the problem of providing a criminal legal assessment in the context of the possibility of the acts qualification under Article 366-1 of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter - the Criminal Code of Ukraine). These issues nowadays acquire the status of an exceptional legal problem due to the lack of a single law enforcement practice, and therefore require theoretical and practical consideration.

In this regard, the article focuses on the analysis of certain provisions of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption", consideration of the crime under Article 366-1 of the Criminal Code of Ukraine, as well as consideration of the judicial practice of the European Court of Human Rights, the Supreme Court, the Constitutional Court Ukraine, courts of appeal and local courts. Much of the author's attention is focused on the concept of legal nature and the institution of bail in general. In doing so, the author explored the above issues through the lens of human rights protection, based on the understanding of the essence of the principle of legal certainty, which is part of the concept of the rule of law.

The conclusions suggested proposals as for improving the question that author discussed by amending national anti-corruption legislation in order to enable it to qualify the act provided for in Article 366-1 of the Criminal Code of Ukraine in the form of failure to enter information in the declaration column "Financial liabilities" of the persons authorized to perform the functions of state or local government in the presence of surety. In particular, the author emphasized that formulation of the norm, which defines the concept of "financial liabilities", makes it impossible to apply it in the context of qualifying a crime under Article 366-1 of the Criminal Code of Ukraine due to lack of legal certainty, which makes it impossible to maintain the principle the rule of law, and therefore a priori, human rights and freedoms will be violated.

Keywords: electronic declarations, bail, criminal liability, human rights, financial liabilities, corruption.

Вступ. На сьогоднішній день до посадових осіб висуваються досить високі вимоги щодо висвітлення інформації стосовно їх майнового стану. Це мотивовано тим, що такі особи займають посади, які мають певний вплив на нормальне функціонування органів державної влади чи місцевого самоврядування, відтак можуть існувати корупційні ризики. Для того, щоб суспільство було впевненим у добросовісності та прозорості посадовця, було прийнято Закон України «Про запобігання корупції», який зобов'язав публічних осіб щорічно подавати декларацію осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Проте, з роками існування цієї декларації постають нові виклики і проблеми, що не можуть залишатись нерозглянутими й не вирішеними.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Питання запобігання корупції в Україні є надзвичайно актуальним. Як вказувалося раніше, у зв'язку з цим 14 жовтня 2014 року було прийнято Закон України «Про запобігання корупції» №1700-VII, яким було передбачено нове у правовому полі поняття, а саме «декларація особи, уповноваженої на функції держави або місцевого самоврядування» (далі – електронна

декларація). У розділі VII «Фінансовий контроль» вказаного Закону нормотворець передбачив вимоги щодо порядку внесення відомостей до вказаної декларації. Внаслідок цього, було розроблено механізм відповідальності за порушення вимог Закону суб'єктами декларування під час внесення відомостей до електронної декларації. Статтю 366-1 Кримінального Кодексу України (далі – КК України) було прийнято як його частину. Слід звернути увагу на те, що у національній судовій практиці спостерігається відсутність сталого, традиційного правозастосування та його наявності взагалі при вирішенні деяких питань під час кваліфікації цього складу злочину. Не стало виключенням і питання внесення відомостей у електронну декларацію осіб, уповноважених на функції держави або місцевого самоврядування, щодо наявності у суб'єкта декларування статусу поручителя, яке наразі набуває статусу виключної правової проблеми у зв'язку з відсутністю єдиної правозастосовної практики, а тому потребує розгляду з теоретичної та практичної точки зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Різні аспекти кваліфікації

службових злочинів, у тому числі складу злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України розглядали у своїх наукових працях такі поважні вчені, як В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк, В. М. Киричко, В. О. Навроцький, К. П. Задоя, О. О. Дудоров, Р. М. Шехавцов та інші науковці. Проте питання встановлення наявності складу злочину, а саме декларування недостовірних відомостей у вигляді невнесення відомостей щодо наявності поручительства у суб'єкта декларування, не було предметом розгляду в жодній науковій праці, що зумовлює більший науковий інтерес та наукову цінність даної статті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною метою цієї статті є розгляд питання невнесення відомостей щодо наявності поручительства до графі «Фінансові зобов'язання» у декларацію осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування як підстави для кваліфікації вказаного за статтею 366-1 КК України через призму принципу верховенства права, національну судову практику, у тому числі Верховного суду, а також практику Європейського суду з прав людини.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Якщо розглядати детальніше вимогу Закону України «Про запобігання корупції», а саме пункту 9 частини 1 статті 46, то можна зробити висновок, що перелік відомостей, які необхідно вказувати декларанту у графі «Фінансові зобов'язання» не є виключним. Відтак у декларації зазначаються відомості про фінансові зобов'язання суб'єкта декларування або членів його сім'ї, у тому числі отримані кредити, позики, зобов'язання за договорами лізингу, розмір сплачених коштів у рахунок основної суми позики (кредиту) та процентів за позикою (кредитом), залишок позики (кредиту) станом на кінець звітного періоду, зобов'язання за договорами страхування та недержавного пенсійного забезпечення. Відомості щодо фінансових зобов'язань включають дані про вид зобов'язання, його розмір, валюту зобов'язання, інформацію про особу, стосовно якої виникли такі зобов'язання, відповідно до пункту 1 частини першої цієї статті, або найменування відповідної юридичної особи із зазначенням коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, та дату виникнення зобов'язання. Такі відомості зазначаються лише у разі, якщо розмір зобов'язання перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року [1].

Слід звернути увагу на те, що відповідно до пункту 15 частини 1 статті 11 Закону України «Про запобігання корупції» до повноважень

Національного агентства з запобігання корупції (далі – Національного агентства) належить надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування положень цього Закону та прийнятих на його виконання нормативно-правових актів.

Відтак 11 серпня 2016 року Рішенням Національного агентства № 3 було затверджено Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю, яким безпосередньо передбачено, що в декларації зазначаються будь-які фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї. Слід додати, що у Роз'ясненні щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю від 13 лютого 2020 року таку тезу продубльовано.

При цьому у Роз'ясненні вказується, що під фінансовими зобов'язаннями у цілях декларування розуміються: отримані кредити, позики; інші кошти, які були позичені суб'єкту декларування або члену його сім'ї іншими особами, зокрема поворотна безвідсоткова фінансова допомога, отримана і не повернена у звітному періоді суб'єктом декларування або членом його сім'ї; зобов'язання за договором лізингу; зобов'язання за договором страхування; зобов'язання за договором недержавного пенсійного забезпечення; несплачені податкові зобов'язання; інші зобов'язання (у декларації необхідно зазначити, які саме) [2].

На нашу думку, така конструкція як норми Закону, так і Роз'яснення абсолютно унеможливує її застосування при розгляді питання внесення відомостей про наявність статусу поручителя у суб'єкта декларування, оскільки це може призвести до істотного порушення прав і свобод людини під час кваліфікації діяння за статтею 366-1 КК України. Насамперед тому, що згідно зі статтею 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права [3].

Венеціанська комісія у своїй доповіді від 04 квітня 2011 року «Верховенство права» вказала, що правова визначеність є елементом верховенства права та є істотно важливою для питання довіри до судової системи. Аби досягти цієї довіри, держава повинна зробити текст закону легко доступним, закон має бути сформульований з достатньою мірою чіткості, аби особа мала можливість скерувати свою поведінку [4].

У зв'язку з такою тезою, слід звернути увагу на позицію Конституційного Суду України, яка була висловлена у рішенні по справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України

(конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України від 26.02.2019 року: «дотримання вимоги ясності і недвозначності норм, які встановлюють кримінальну відповідальність, є особливо важливим з огляду на специфіку кримінального закону та наслідки притягнення до кримінальної відповідальності, адже притягнення до такого виду юридичної відповідальності пов'язане з можливими істотними обмеженнями прав і свобод людини.» [5].

Відповідно до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [3]. З моменту ратифікації Європейської конвенції з прав людини та основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція, Європейська конвенція) Україна, як і ряд інших правових європейських держав, узяла на себе зобов'язання дотримуватись мінімальних стандартів прав людини, гарантованих Конвенцією, у національній правовій системі. Дані зобов'язання отримали розвиток у статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», де зазначено, що Європейська конвенція з прав людини і основоположних свобод 1950 року та практика Європейського суду є джерелом права в Україні, і національна правова система повинна враховувати прецеденти, вироблені Європейським судом з прав людини [6].

Отже, Європейський суд з прав людини (далі – Європейський суд) також не залишився осторонь при розгляді такого роду питань і у наступній низці справ також висловився з подібною позицією.

У пункті 35 рішення у справі «S.W. проти Сполученого Королівства» від 22 листопада 1995 року Європейський суд наголосив, що будь-яке правопорушення має бути чітко визначене в законі; такий вимозі відповідає стан, коли особа може знати з формулювання відповідного припису, а за потреби - за допомогою його тлумачення судом, за які дії або бездіяльність її може бути притягнуто до кримінальної відповідальності [7].

Європейський суд у пункті 111 рішення у справі «Солдатенко проти України» від 23 жовтня 2008 року зазначив, що, коли йдеться про позбавлення свободи, надзвичайно важливою умовою є забезпечення загального принципу юридичної визначеності, а також наголосив, що пункт 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року не просто відсилає до національного закону, але також стосується «якості закону», вимагаючи від закону відповідності принципів верховенства права; при цьому «якість закону» означає, що у випадку, коли національний закон передбачає можливість

позбавлення свободи, такий закон має бути достатньо доступним, чітко сформульованим і передбачуваним у своєму застосуванні - для того, щоб виключити будь-який ризик свавілля [8].

У справах «Коккінакіс проти Греції», «S.R. проти Сполученого Королівства» та «K. – H.W. проти Німеччини», де заявники скаржилися, що кримінальний закон є настільки нечітким, що не можна зрозуміти, яка саме поведінка заборонена, Європейський суд наголошував є безумовним порушення прав скажників.

Відтак, поняття «якість закону» означає, що національне законодавство повинне бути доступним і передбачуваним, тобто визначати достатньо чіткі положення, аби дати людям адекватну вказівку щодо обставин і умов, за яких державні органи мають право вживати заходів, що вплинуть на права осіб.

При цьому хочемо звернути увагу на те, що у випадку, коли розглядається питання «якості закону» в рамках притягнення до кримінальної відповідальності, то не слід застосовувати критерій «поза розумним сумнівом», який так само був вироблений у судовій практиці Європейським судом. Така думка зумовлена тим, що покликання кримінального закону – притягати до відповідальності за діяння, протиправність якого можна передбачити виходячи зі змісту зрозумілого, чіткого і виключного припису закону. А критерій «поза розумним сумнівом» застосовується тільки тоді, коли чіткість і виключність норми може бути відсутня, але звичайна пересічна особа розтлумачить цю норму однаково, як і тисячі інших. Застосування вказаного критерію зумовить порушення прав і свобод людини в розрізі питання притягнення до кримінальної відповідальності. Така теза зумовлена суворістю покарань, які передбачені кримінальним законом, що має беззаперечний вплив на межі прав людини, внаслідок чого стандарт якості останнього має бути максимально високим.

Ураховуючи вищевикладене, слід звернути увагу на суб'єктивну сторону складу злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України. Відтак, сама диспозиція статті у частині внесення недостовірних відомостей до електронної декларації сформульована наступним чином: подання суб'єктом декларації завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [9]. При цьому, слід сказати, що завідомість передбачає під своїм змістом наявність умислу у суб'єкта злочину.

Така позиція спостерігається й у Постанові Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного суду від 10 вересня 2019

року по справі № 200/18903/17, де Суд вказав: з суб'єктивної сторони зазначене правопорушення характеризується лише прямим умислом, тобто особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання (ч. 2 ст. 24 КК).

Інтелектуальний момент прямого умислу полягає в усвідомленні особою суспільно небезпечного характеру свого діяння та в передбаченні його суспільно небезпечних наслідків [10].

З огляду на юридичний зміст прямого умислу, як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України, звертаємо увагу на те, що при наданні оцінки такому діянню як неподання відомостей до електронної декларації про наявність у декларанта статусу поручителя, слід говорити про відсутність суб'єктивної сторони. Така думка зумовлена тим, що особа не може усвідомлювати суспільно небезпечність і протиправність свого діяння з огляду на відсутність чіткої вказівки власне про це діяння у законі.

З огляду на це, слід звернути увагу на вирок Великоберезнянського районного суду Закарпатської області від 2 липня 2018 року по справі № 298/1385/17, де особа обвинувачувалася у вчиненні злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України, а саме умисному поданні завідомо недостовірних відомостей до електронної декларації. Зокрема, в ході допиту обвинувачений вказав, що «при заповненні декларації за 2015 рік він не зазначав про заборгованість, а саме те, що рішенням Господарського суду Закарпатської області від 06.11.2014 року з відповідача (обвинуваченого), який на той час являвся приватним підприємцем, на користь позивача - ТОВ «СКАЙ-ПОЛІМЕР» стягнуто грошові кошти в сумі 477821,01 грн., з яких 445485,70 грн. - сума позову, 23425,60 грн. - витрати позивача на оплату послуг адвоката, а також 8909,71 грн. - витрати по сплаті судового збору, оскільки в декларації було чітко зазначено які саме зобов'язання слід зазначити, і такого там не було; якщо би йому було відомо про необхідність зазначення таких відомостей він би їх зазначив». У зв'язку з цим, суд прийшов до висновку, що обвинувачений підлягає виправданню за відсутності в його діях складу кримінального правопорушення передбаченого статтею 366-1 КК України, а саме суб'єктивної сторони, яка власне виражається у прямому умислі [11].

Якщо ж оцінювати наявність або відсутність об'єктивної сторони даного складу злочину, то необхідно сказати що сам зміст пункту 9 частини 1

статті 46 Закону України «Про запобігання корупції», куди відсилає конструкція статті 366-1 КК України, не може свідчити про обов'язок декларанта вносити поручительство до графи «Фінансові зобов'язання», у зв'язку з відсутністю прямої вказівки про це в законі. Таким чином, відсутня й об'єктивна сторона складу злочину, передбачена статтею 366-1 КК України.

Доцільно розглянути правову природу поруки. Відтак, відповідно до статей 509 та 510 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) зобов'язанням є праввідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. Сторонами у зобов'язанні є боржник і кредитор [12].

Згідно з правилами статей 546, 548 ЦК України зобов'язання може забезпечуватися, зокрема, порукою. Виконання зобов'язання (основного) забезпечується, якщо це встановлено договором або законом.

Судовою палатою у цивільних та господарських справах Верховного Суду України у постанові по справі № 757/22651/15-ц від 11 жовтня 2017 року було висловлено наступну позицію щодо правової природи поруки: у частині першій статті 553 ЦК України визначенням, за договором поруки поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого обов'язку. Поручитель відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником.

Правові наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого порукою, передбачені статтю 554 ЦК України, відповідно до частин першої та другої якої у разі порушення боржником зобов'язання, забезпеченого порукою, боржник і поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено додаткову (субсидіарну) відповідальність поручителя. Поручитель відповідає перед кредитором у тому ж обсязі, що і боржник, включаючи сплату основного боргу, процентів, неустойки, відшкодування збитків, якщо інше не встановлено договором поруки. Порука має складну теоретичну природу, оскільки водночас є способом забезпечення виконання зобов'язань, а також і сама має зобов'язальний, договірний характер, тому на праввідносини поруки поширюються загальні положення ЦК України про зобов'язання та договори [13].

Норми ЦК України, якими врегульовано відносини поруки, не визначають переліку спеціальних істотних умов, які повинен містити

самого договору поруки. Отже, ці норми мають диспозитивний характер, що з огляду на положення статей 6, 627 ЦК України надає сторонам можливість урегулювати на свій розсуд переважну частину умов договору, зокрема й щодо обсягу основного зобов'язання, за виконання якого боржником поручається поручитель, обсягу обов'язків поручителя, характеру зобов'язання поручителя тощо.

ЦК України також не містить переліку видів зобов'язань, які можуть забезпечуватися порукою чи навпаки, забезпечувати порукою які закон забороняє. З огляду на таке, порукою можуть забезпечуватися загалом будь-які зобов'язання.

Вищевикладені особливості правової природи поруки зумовлюють різноманітні правові моделі побудови правовідносин поруки, які не суперечать закону. Зокрема, залежно від змісту основного обов'язку поручителя існують: 1) заміщаюча порука (порука-виконання), яка має місце в тому випадку, коли поручитель бере на себе зобов'язання виконати в натурі обов'язок боржника за основним зобов'язанням, що не був належним чином виконаний; 2) компенсаційна порука (порука-відповідальність) – коли поручитель зобов'язується відшкодувати кредиторі збитки, завдані порушенням боржником основного зобов'язання, проте поручитель не бере на себе обов'язку виконувати це основне зобов'язання в натурі; 3) заміщаючо-компенсаційна порука – має місце в тому разі, коли поручитель бере на себе обов'язок і виконати в натурі зобов'язання, яке забезпечується порукою, і відшкодувати збитки, завдані його порушенням боржником.

Отже, порука як традиційний інститут цивільного права – це акцесорне зобов'язання, згідно з яким поручитель поручається перед кредитором третьої особи (боржника) за виконання останнім його зобов'язання частково або в повному обсязі, а у разі його невиконання чи неналежного виконання – зобов'язується виконати зобов'язання боржника в натурі та/або нести цивільно-правову відповідальність за порушення боржником зобов'язання [13].

Таким чином, відсутні підстави для висновку про те, що зміст основного зобов'язання в частині обов'язків боржника цілком тотожний змісту зобов'язання поруки в частині обов'язків поручителя. Змістом поруки є обов'язок поручителя відповідати перед кредитором, якщо боржник порушив забезпечене порукою зобов'язання.

Законодавчі формулювання «поручитель поручається за виконання боржником свого обов'язку» (абзац 1 частини першої статті 553 ЦК

України) та «поручитель відповідає за порушення зобов'язання боржником» (абзац 2 частини першої статті 553 ЦК України) у взаємозв'язку з положеннями статей 509, 526, 554 ЦК України слід розуміти так, що за законом поручитель зобов'язується нести відповідальність перед кредитором боржника в тому разі, якщо основний боржник порушить основне зобов'язання, не залежно від виду цього основного зобов'язання та незалежно від того, який спосіб виконання основного забезпеченого зобов'язання саме для боржника передбачений у договорі про основне зобов'язання.

До того ж варто звернути увагу на момент виникнення зобов'язань за договором поруки. Слід сказати, що до моменту пред'явлення вимоги кредитором у поручителя існує потенційний обов'язок виконати зобов'язання, проте після пред'явлення вимоги кредитором до поручителя, такий обов'язок трансформується в реальний. А судові рішення, які можуть бути винесені у контексті стягнення боргу з поручителя, не породжують, а лише підтверджують наявність такого зобов'язання. Такий висновок був зроблений судами у низці рішень, а саме у постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного суду від 9 липня 2019 року №904/6892/17 [14], у рішенні Господарського суду Харківської області від 26 листопада 2019 року №922/875/19 [15], у рішенні Шевченківського районного суду міста Києва від 1 листопада 2018 року №761/34710/17 [16] тощо.

З цього можна зробити висновок, що порука дійсно може мати характер фінансового зобов'язання у розумінні Закону України «Про запобігання корупції», але виключно з моменту пред'явлення вимоги кредитором до поручителя, а судові рішення, якщо таке мало місце, про накладення обов'язку стягнути грошові кошти, не породять, а лише підтвердять наявність такого зобов'язання у поручителя.

Варто розглянути об'єкт злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України. Зокрема, ним є нормальна службова діяльність осіб, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

У зв'язку з даною постановкою відносин, які зумовлюють існування високої мети об'єкта даного злочину, слід звернути увагу на рішення Європейського суду з прав людини «Випич проти Польщі», де Судом було зроблено наступні висновки у подібній ситуації. Заявник, будучи посадовою особою, скаржився на порушення

державою його права на приватне життя (стаття 8 Конвенції), проте Суд, не погоджуючись зі скаржником, наголосив щодо обсягу інформації, яка має бути відображена в декларації, він має бути досить широким. Зокрема та інформація, яка свідчить про майновий і фінансовий стан службовця, має бути максимально широкою, для того щоб громадськість могла уявити повну картину матеріального становища такої особи [17].

Звертаємо увагу й на Резолюцію Парламентської Асамблеї Ради Європи від 25 грудня 2008 року №1165 (1998), де вказано, що публічні особи повинні усвідомлювати, що особливий статус, який вони займають у суспільстві, автоматично збільшує рівень тиску на приватність їхнього життя. Насамперед щодо обсягу інформації, яка вноситься до декларації, то він належним і пропорційним меті, яка переслідується, тільки тоді, коли дає можливість як контролюючому органу, так і суспільству знати реальний фінансовий стан відповідної посадової особи [18].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Виходячи зі всього вищенаведеного, можна підсумувати і сказати, що дійсно порука за своєю правовою природою може розумітись як фінансове зобов'язання у розумінні Закону України «Про запобігання корупції». Водночас постановка конструкції норми вказаного Закону у контексті визначення поняття «фінансових зобов'язань» табує її правозастосування у питанні кваліфікації складу злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України у зв'язку з відсутністю юридичної визначеності, що унеможливує збереження принципу верховенства права, а відтак априорі порушуватиме при застосуванні права і свободи людини. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне внести зміни до статті 46 Закону України «Про запобігання корупції» у частині, що стосується визначення поняття «фінансові зобов'язання» таким чином, щоб унеможливити вільне тлумачення цього поняття та вдосконалити якість норми її чітким, виключним та зрозумілим формулюванням.

Література :

1. Про запобігання корупції [Електронний ресурс]: Закон України від 14.10.2014 року №1700-VII // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n439>
2. Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» [Електронний ресурс]: Рішення від 11.08.2016 року №3 // Національне агентство з питань запобігання корупції. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/uploads/documents/47333.pdf>
3. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Верховенство права [Електронний ресурс]: доповідь / Європейська комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія). – 2011. – Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2011)003rev-ukr).
5. Рішення Конституційного суду України конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України [Електронний ресурс]: Рішення від 26.02.2019 року №1-p/2019 // Конституційний Суд України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19>
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс]: Закон України від 23.02.2006 року № 3477-IV // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
7. Judgment of European Court of Human Rights in case of S.W. v. UNITED KINGDOM (Application no. 20166/92) dated 22.11.1995 [Електронний ресурс] // The HUDOC database. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57965>
8. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Солдатенко проти України» (Заява № 2440/07) від 23.01.2009 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_504
9. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 № 2341-II // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

10. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного суду від 10.09.2019 року № 200/18903/17 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: www.reyestr.court.gov.ua/Review/84229864
11. Вирок Великоберезнянського районного суду Закарпатської області від 02.07.2018 року № 298/1385/17 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: www.reyestr.court.gov.ua/Review/75021235
12. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 року № 435-IV // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
13. Постанова Верховного Суду України від 11.10.2017 року №757/22651/15-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: www.reyestr.court.gov.ua/Review/69759006
14. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного суду від 9.07.2019 року №904/6892/17 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: www.reyestr.court.gov.ua/Review/83002493
15. Рішення Господарського суду Харківської області від 26.11.2019 року №922/875/19 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83485009>
16. Рішення Шевченківського районного суду міста Києва від 1.11.2018 року №761/34710/17 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: www.reyestr.court.gov.ua/Review/78243260
17. Judgment of European Court of Human Rights in case of WYPYCH v. POLAND (Application no 2428/05) dated 25.10.2005 [Електронний ресурс] // The HUDOC database. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71236>
18. Right to privacy: Resolution 1165 adopted by the Parliamentary Assembly Council of Europe on June 26, 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conventions.coe.int/nw/xml/XRef/X2HXrefViewPDF.asp?FileID=16641&lang=en>.